

СЕСТРИНСТВО

Часопис за медицинске сестре – техничаре

Година 24 • Број 88 • Београд, јул–септембар 2026. • YU ISSN 1451-7590

СА ДОДЕЛЕ ЈУБИЛАРНЕ НАГРАДЕ „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ“
ПОМЕРАЊЕ ГРАНИЦА СТРУКЕ

СА ДОДЕЛЕ ЈУБИЛАРНЕ НАГРАДЕ „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ“

Снимио Предраг Урошевић

СЕСТРИНСТВО

Информативно-стручни часопис
УМСТКЦС „Сестринство“
Број 88, јул–септембар 2026. године

Адреса: УМСТКЦС „Сестринство“
Ул. Пастерова 2, 11000 Београд
Тел.: 011/26 43 025
Имејл: umstkcs.sestrinstvo@gmail.com
umstkcs.sestrinstvo@mts.rs
(ERSTE banka), ПИБ број 103245461
Сајт: http://sestrinstvo.rs

Издавач
УМСТКЦС „Сестринство“

За издавача
Председник УМСТКЦС „Сестринство“
Силвана Радошевић

Главни и одговорни уредник
Добрила Пејовић

Заменик главног и одговорног уредника
Сузана Богдановић

Уредништво
Зорица Милошевић
Мирјана Томић
Катарина Стокућа
Маја Вучковић
Ивана Стојковић

Преводиоци
Маја Хеми Мраковић
Александра Букумировић

Припрема и штампа
ЛИЦЕЈ ПЛУС, Београд
Браће Јерковић 69
Тел./факс: 063/315-232
ik.licej@yahoo.com

Уредник и редактор
Станоје Јовановић

Ликовни уредник
Владимир Миновић

Лектор
Радмила Савић

Тираж: 800 примерака

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
614.253.5

ISSN 1451-7599 Сестринство
COBISS.SR-ID 111363596

Сестринство: часопис за медицинске сестре /
Година 24. број 88. (јул–септембар 2026).
– Београд: УМСТ УКЦС „Сестринство“.
Издаје тромесечно.

ДОБРО ДОШЛИ НА ЗЛАТИБОР!

ЕДУКАЦИЈА УЗ ТРЕНУТКЕ ОДМОРА

Поштоване колегинице и колеге,

Надамо се да сте се одморили и годишњи одмор провели онако како сте желели.

Позивамо вас да себи приуштите још неколико дана на Златибору, где ћете спојити стручну едукацију, заслужени предах и дружење с колегама из свих крајева Србије.

Заједно ћемо разговарати о једној од најактуелнијих тема у здравству – како препознати, спречити и превазићи синдром професионалног изгарања. Покушајмо да заједнички пронађемо стратегије које ће нам помоћи да очувамо сопствено здравље, унапредимо квалитет живота и наставимо да с професионализмом и посвећеношћу бринемо о другима.

Стручни скуп:

„ИЗАЗОВИ И СТРАТЕГИЈЕ СУОЧАВАЊА СА СИНДРОМОМ ИЗГАРАЊА КОД ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА“

Гајимо реалан ентузијазам – чувајмо своје здравље!

Златибор, Хотел „Палисад“, 8–11. октобар 2026.

.....

Додела јубиларне награде
„Добрила Пејовић“

2

УЗОРИ НАШЕГ ВРЕМЕНА

9

Нове књиге

СВЕДОЧАНСТВО
О ЈЕДНОМ ВРЕМЕНУ

10

Са Европског конгреса у Риму
ЗАЈЕДНИЧКА ВИЗИЈА И
ЈЕДИНСТВО ПОМЕРАЈУ
ГРАНИЦЕ ИЗВРСНОСТИ

13

Милосија Богуновић
ЖЕНА ИСПРЕД
СВОГ ВРЕМЕНА

У О В О М Б Р О Ј У

ДОДЕЛА ЈУБИЛАРНЕ НАГРАДЕ „ДОБРИЛА ПЕЈОВИЋ“

УЗОРИ НАШЕГ ВРЕМЕНА

Овогодишњи лауреати су Жана Ђурић, главна сестра Клинике за неурохирургију Универзитетског клиничког центра Србије, и Лела Коцић, одговорна сестра Одељења за дијабетес Клинике за ендокринологију Универзитетског клиничког центра Ниш • Улога сестре је незаменљива и работи је никада неће заменити

Датум за памћење и незаборав. Двадесет трећег септембра, у великој сали Народне библиотеке Србије, одржана је свечана академија поводом доделе јубиларне награде „Добрила Пејовић“.

Навршила се деценија од установљења и доделе првог признања с именом сестре Добриле, прве главне сестре Клиничког центра Србије. Одлука је донета на Петом конгресу медицинских сестара и техничара посвећеном историјату сестринства у Србији 2015. године, на предлог медицинске сестре Љубене Пауновић, поткрепљен низом аргумената.

Тако је почело. Додељена је прва награда, а затим су следиле по две сваке године: једној медицинској сестри из матичне куће Удружења „Сестринство“, Универзитетског клиничког центра Србије, а другој из здравствених установа наше државе, уз два изузетка: године 2020. награда није додељена због пошаста зване пандемија ковида-19, а 2018. године, списку славодобитника при-

дружио се и узоран колектив новосадских сестара. Укупно – 23 добитника.

Заједничка нит им је да су остварили изузетне „резултате у развоју и унапређењу сестринске и бабичке професије... да су својим деловањем кроз читав радни век значајно и на особан начин доприносиле неговању и развоју своје струке и њених темељних вредности...“. Речју: узори нашег времена.

Једанаест година касније, поново је на истом месту сестре и званице окупила додела јубиларне, десете по реду награде „Добрила Пејовић“. Традиционално, свечана академија, кроз чији је програм учеснике водила Катарина Стокућа, сестра с Клинике за болести дигестивног система, започела је сестринском химном – песмом „Сестра“. Затим су се, у слављеничкој атмосфери, смењивали говорници који су биралим речима казивали о јубилеју, награди, њеном имену, некадашњим и овогодишњим лауреатима, књизи с њиховим биографијама, сестринској професији...

Уз речи добродошлице бројним гостима, свечани скуп је отворила Силвана Радошевић, председница Удружења медицинских сестара/техничара Клиничког центра Србије „Сестринство“. Свечаној академији присуствовали су досадашњи добитници престижне награде, представници државних, образовних и здравствених институција, Коморе медицинских сестара и здравствених техничара Србије, Синдиката, сестринских удружења, медија...

Мирјана Прибићевић, Жана Ђурић, Лела Коцић и Силвана Радошевић

Катарина Стокућа, Небојша Тасић и Добрила Пејовић

Медицинске сестре су не само стуб здравственог система већ и целог друштва, а њихове се улоге не могу побројати, нагласио је Небојша Тасић, помоћник министра здравља за јавно здравље, подсећајући да су оне чувари људских живота и незаменљиви чланови здравствених тимова. Њихов ће се положај стално побољшавати, а због природе посла, хуманости и емпатије работи никада неће моћи да их замене.

Овогодишњи лауреати јубиларне награде „Добрила Пејовић“ су **Жана Ђурић**, главна сестра Клинике за неурохирургију Универзитетског клиничког центра Србије, и **Лела Коцић**, одговорна сестра Одељења за дијабетес Клинике за ендокринологију Универзитетског клиничког центра Ниш.

Оне су изразиле понос због награде која носи име сестре која им је била истински узор и рекле да је доживљавају као круну своје животне посвећености сестринској професији. Награде су им уручиле Силвана Радошевић, председница Удружења „Сестринство“, и Мирјана Прибићевић, главна сестра УКЦС-а.

О животном путу добитница признања, њиховом школовању, дужностима које су обављале, постигнућима, искушењима, доприносу сестринству и друштву, породичним приликама, надахнуто су казивале њихове дугогодишње сараднице – Светлана Делић, с Клинике за неурохирургију, и Милијана Матијевић, некадашња главна сестра Клинике за неурологију УКЦС-а.

У уметничком програму наступили су млади музички таленти: соло извођач Јана Милошевић, студент друге године Факултета примењених уметности у Београду, у пратњи на гитари Матеје Вујића, студента друге године Факултета музичке уметности у Београду. Извели су популарне забавне мелодије.

С. Ј.

За време интонирања сестринске химне

ОБРАЋАЊЕ СИЛВАНЕ РАДОШЕВИЋ, ПРЕДСЕДНИЦЕ УМСТ КЦС-А „СЕСТРИНСТВО“

ПОМЕРАЊЕ ГРАНИЦА НАШЕ СТРУКЕ

Награда „Добрила Пејовић“ већ десет година управо томе служи – да се изузетни професионални резултати именују, препознају и учине видљивим • *Сјај сестринског признања* није само књига о добитницима једне награде: она је документ о сестринству једног времена

Поштовани гости, уважене колегинице и колеге, драги пријатељи,

Част ми је да вас у име Удружења „Сестринство“ поздравим на свечаности која ове године за све нас има посебан значај.

Десет година доделе награде „Добрила Пејовић“ леп је и важан јубилеј. Али још важније од самог броја јесте оно што данас можемо да видимо када погледамо тих десет година иза нас.

Видимо једно признање које је из године у годину добијало на значају. Видимо имена и професионалне биографије које су постале део његове историје. И видимо да смо успели да створимо традицију у којој сестринска заједница сама препознаје и истиче оне који су својим резултатима померали границе наше струке. То је важно.

Јер ниједна професија не може истински да напредује уколико не уме да препозна знање, резултат, стручност и људе који су је унапређивали. Награда „Добрила Пејовић“ већ десет година управо томе служи – да се изузетан професионални резултат именује, препозна и учини видљивим.

Овај јубилеј зато нисмо желели да обележимо само свечаном

доделом награде. Желели смо да поводом десете годишњице остане нешто што ће трајати и после данашњег дана.

Тако је настала књига „Сјај сестринског признања“, ауторке Милијане Матијевић, у којој су сабране богате биографије досадашњих добитника награде „Добрила Пејовић“. Посебно сам поносна што данас можемо да представимо такво издање.

Када се на једном месту нађу професионалне биографије свих досадашњих добитника, тек тада у пуној мери можемо да сагледамо колико знања, рада, искуства и резултата стоји иза првих десет година овог признања.

„Сјај сестринског признања“ зато није само књига о добитницима једне награде. Она је документ о сестринству једног времена.

Њоме настављамо и драгоцен посао започет монографијом „Знамените сестре Србије: Бисери у песку времена“ – да оно што је значајно за нашу струку буде забележено, систематизовано и сачувано.

У времену у којем се много тога брзо смењује и заборавља, сматрам да је посебно важно да професија има своје записе. Да

зна ко су људи који су је обележили, шта су урадили и шта је захваљујући њиховом раду остало иза њих. Зато ова књига припада свима нама.

Она припада досадашњим добитницима чији су резултати у њој забележени, колегама које су с њима радиле, али и младим медицинским сестрама и бабицама које ће је једног дана узети у руке и кроз те биографије упознати део историје професије којој припадају.

А данас тој историји додајемо и нова имена.

Овогодишњим добитницама награде „Добрила Пејовић“ упућујем најискреније честитке. Бити добитник у години у којој обележавамо десет година овог признања носи и посебну симболику.

Мирјана Прибићевић, Милијана Матијевић и Ивана Баста

Желим да ову награду доживите пре свега као признање колега и струке за оно што сте до сада постигле, али и као подстицај да своје знање и искуство наставите да делите с другима.

Захваљујем и свима који су током ових десет година били део овог процеса – онима који су покренули награду, онима који су је развијали, комисијама

које су имале одговоран задатак избора добитника, као и свим колегиницама и колегама који су својим учешћем допринели да она данас има место које заслужује.

Десета годишњица за нас зато није завршетак једног пута. Она је добар тренутак да видимо колико смо урадили, али и да поставимо питање шта желимо да ос-

тане иза наредних десет година.

Верујем да ће бити још много имена, резултата и професионалних достигнућа вредних овог признања. А наша је обавеза да умемо да их препознамо.

Честитам јубилеј свима који су градили традицију награде „Добрила Пејовић“, а овогдишњим добитницама још једном од срца честитам.

ДОБИТНИЦИ ПРЕСТИЖНЕ НАГРАДЕ

Добрила Пејовић
Зорица Милошевић,
Снежана Миљковић
Милијана Матијевић
Евица Вулић
Гордана Ковачевић
Благица Радовић
Група сестара: Сандра Спајић,
Славица Трифунчевић, Мирјана
Бубуљ и Јелена Маријан
Живка Маџић
Златко Вујин

Љиљана Ђукић
Наташа Јефтовић
Зорица Војиновић
Гордана Драгошев
Љупка Вукадиновић
Снежана Милутиновић
Божица Ступар
Лана Страјнић
Душица Биочанин
Марија Мијајловић
Жана Ђурић
Лела Коџић

ИЗВОД ИЗ БИОГРАФИЈЕ ДОБИТНИЦЕ НАГРАДЕ

ЖАНА ЂУРИЋ, Институт за неурохирургију Универзитетског клиничког центра Србије

ОД ОПЕРАЦИОНЕ САЛЕ ДО ГЛАВНЕ СЕСТРЕ НЕУРОХИРУРГИЈЕ

Жана Ђурић је рођена 1965. године у Чачку. Иако ју је живот касније одвео далеко од родног западног Поморавља, у срцу је увек носила своје родно село Јанчиће, слику родне куће и мирисе детињства.

У школским данима родила се њена љубав према рукомету. Активно је тренирала и истицала се, а тренери су у њој препознали таленат и подстицали је да размишља о професионалном бављењу спортом. Ипак, наставила је школовање у чачанској гимназији. После две године усмереног, уписала је Средњу медицинску школу у Чачку.

Након обављеног и положеног приправничког стажа у чачанској болници, радила је као волонтер на Одељењу анестезије. Операциона сала је била остварење њених жеља и амбиција. Улазак у свет медицине са жељом да помаже људима често прати идеализована слика о хуманости, колегијалности и међусобном уважавању. Почетак професионалног пута, међутим, понекад донесе искуства и лекције које немају никакве везе с лечењем пацијената, већ са односима моћи и нарушавањем професионалних граница.

Године 1984. уписала је Вишу медицинску школу у Београду, хируршки смер, као редован студент. На њено професионално формирање посебно су утицале професорке Милена Тијанић и Ђурица Матић.

Почетком маја 1989. године јавила се на конкурс Неурохируршке клинике. Распоређена је на место сестре у интензивној нези и, као и све остале сестре, била је 24 часа уз пацијента.

„Приликом прве контроле пацијената, после неколико месеци, пола године или годину дана лечења, често сам доживљавала да ме пацијенти препознају, иако ја њих више нисам разазнавала. Ми знамо њихова имена, а њихова лица не препознајемо без тубуса, отока, крви и суза. Али они нас све знају по имену, по ходу, по гласу, памте када смо им шта рекле, које су ноћи биле најтеже. Љубе нам образе и руке“, сећа се Жана.

Тренутак када је сазнала да ће постати инструментарка, за њу је био један од најсрећнијих у професионалном животу.

Године 2002. постављена је на изузетно одговорну дужност главне сестре угледне Неурохируршке клинике УКЦС-а у Београду. У том периоду упознала је Добрилу Пејовић, сусрет који је на њу оставио снажан утисак. Радећи као главна сестра, наилазила је на бројне проблеме и изазове. Упор-

ношћу, сталоженошћу, непрестаним учењем успевала је да унапређује организацију рада и сестринске службе.

Жана је 2008. године завршила менаџмент у здравству. Била је стручни сарадник Високе здравствене школе струковних студија за практичну наставу.

Стручно усавршавање медицинских сестара и техничара реализује се и кроз рад Друштва неурохирурга југоисточне Европе, основаног 2012. године. Друштво препознаје медицинске сестре и техничаре као равноправан и високоспецијализовани део тима савремене неурохирургије и њихову важну улогу у свим областима свог рада.

Поносна је на своје прве сараднице, као и на цео сестрински тим, јер успевају да одговоре на све изазове, дајући свој максимум и настојећи да потребе пацијената и захтеве посла испуне на најбољи могући начин.

Жана је од 1994. године у складном браку с Мирославом Ђурићем. Године 1996. добили су ћерку Сару, која је данас образована и успешна млада жена. Током свих ових година имала је неизмерну љубав и подршку супруга и ћерке, њихово разумевање и чврст ослонац.

„Драге моје колеге и колегинице,

Добро дошли у свет у којем ваша стручност, ваша снага и ваша људскост постају нечија највећа нада. Почетак рада у здравству може деловати застрашујуће, али желим да знате да нисте сами и да је сваки почетак само прва степеница ка нечему великом“, поручује Жана Ђурић.

ИЗВОД ИЗ БИОГРАФИЈЕ ДОБИТНИЦЕ НАГРАДЕ

ЛЕЛА КОЦИЋ, Клиника за ендокринологију, дијабетес и болести метаболизма,
Универзитетски клинички центар Ниш

ОСВАЈАЊЕ НЕИСТРАЖЕНИХ
МОГУЋНОСТИ СЕСТРИНСТВА

Лела Коцић је рођена 1968. године у Нишу. Мајка Богдана и отац Милисав Станковић трудили су се да, упркос скромним приходима, њој и млађој сестри Драгани обезбеде све што је неопходно за пристојан живот.

Основну школу у Нишкој Бањи завршила је 1982. године као један од најбољих ђака. И у средњој школи имала је завидне резултате. Године 1984. уписује трећи разред, поштујући дискретну жељу мајке да јој ћерка једног дана носи „белу униформу“. Средњу медицинску школу завршила је с просеком 5,00. Размишљала је о студијама права, о медицини, али је желела и да допринесе породичном буџету.

У јулу 1987. године добила је прво запослење у Институту за медицину рада у Нишу, на одређено време. Радилa је на различитим радним местима, као замена све до 1990. године. Тада је добила решење о заснивању сталног радног односа на Клиници за ендокринологију, дијабетес и болести метаболизма.

Прилику за даље образовање и професионално усавршавање добила је 1996. године, када је Клинички центар Ниш покренуо иницијативу за школовање виших медицинских сестара. На указаном поверењу заувек је захвална главној сестри Вери Секуловић.

На Лелу су највише утицале професорке Радмила Ранковић Васиљевић и Деса Ракић. Крајем септембра 1999. године дипломирала је, одбравивши дипломски рад под називом „Значај спровођења здравствено-васпитног рада код оболелих од шећерне болести“. Био је то један од првих истраживачких радова у сестринству.

Првог јануара 2002. године именована је за главну сестру Клинике за ендокринологију, а следеће године, када је Славица Пражић постављена на дужност помоћника директора КЦ Ниш, формирала је тим за здравствену негу. Лела Коцић је постала једна од водећих чланица тима. Резултати тог рада били су

препознати и запажени у установи, али и међу медицинским сестрама широм Србије.

На Факултету за менаџмент у Зајечару дипломирала је 2003. године, а 2010. завршила је и VI семестар на Високој здравственој школи струковних студија.

Лела је чланица многих одбора и комисија. Вишегодишњи је спољни стручни надзорник за област здравствене неге и члан испитне комисије за полагање матурског испита

из Здравствене неге у средњој школи.

Од оснивања је председница Удружења здравствених радника и сарадника нишавског округа „Бело срце“.

Један је од аутора „Монографије сестринства КЦ Ниш“ и приручника „Сестринске интервенције“. Аутор је и „Приручника за сестре едукаторе из дијабетологије“.

Посао и професионална каријера нису оно што живот чини потпуним. На првом месту за њу је породица – родитељи, сестра и супруг Љубиша, син Јован, снаха Милкана и унук Вук, који је од свог рођења постао центар њеног света.

Захвална је и свим својим колегама и колегиницама с којима је током протеклих година делила и професионални и животни пут, лепе тренутке, успехе и неуспехе, као и све друго што живот и време доносе.

„Искрено, нисам у потпуност задовољна статусом и положајем медицинске сестре у нашој средини. Често су присутни отежани услови рада, недостатка материјалних и људских ресурса, неадекватна новчана примања у односу на обим и сложеност послова. Вероватно мора и може да буде боље и другачије – ради бољег статуса сестара и квалитетније неге пацијената. То је уједно, на неки начин, и моја порука свим млађим колегиницама и колегама – да буду упорни и истрајни у остваривању тих, свима нама заједничких циљева. А то, понајвише, зависи од нас самих,“ каже Лела.

Жана Ђурић

Награда целом мом тиму

Поштована Добрила, драги гости, уважена главна сестро УКЦС-а,

Хвала вам од срца. Ова награда ми представља огромну част и подстрек за даљи рад.

Изузетан је осећај добити ово признање. Захваљујем се жирију и свима који су препознали мој труд. Ову награду не доживљавам само као

лични успех, већ као награду за цео мој тим и породицу, који су били уз мене.

Статуа је у облику срца и руку, симбола медицинске сестре и њеног рада. Она је савесна, неморна, озбиљна и истрајна.

Хвала вам од срца.

Желим вам свима много успеха у даљем раду и радујем се нашим будућим победама.

Лела Коцић

Да наш рад буде видљив и одговарајуће вреднован

Поздрављам вас у своје лично име, као и у име своје матичне установе, Универзитетског клиничког центра Ниш, и Удружења нишавског округа „Бело срце“.

Изузетно ми је лично и професионално задовољство и срећа што сам данас овде, међу вама, и овим поводом. Ретко се доживи да се таква част у животу укаже два пута. Ја јесам. Први пут 2013. године када сам добила вредну и мени јако драгу републичку награду „Душица Спасић“, и данас, када примам престижно признање које носи име доајена српског сестринства колегинице Добриле Пејовић. Она је мени, као сестри почетници, пре тридесет и више година била један од професионалних узора. Тада нисам ни могла ни да замислим да ћу се данас наћи овде и бити међу добитницима овог вредног признања. Хвала вам свима што сте препознали све оно што сам годинама радила током своје тридесет девет година дуге и плодне каријере.

Иначе, никада нисам у потпуности задовољна оним што сам постигла, како на личном, тако и на професионалном плану. Увек мислим да може више и боље. Тако мислим и сада. Али, трудићу се, а и ова данашња награда ме на то обавезује, да до краја своје професионалне каријере, од које је остало је још неких шест година, наставим вредно да радим и да, поред свега осталог, допринесим едукацији млађих колегиница и њиховом увођењу у једно дивно и племенито занимање, које је, нажалост, данас прилично скрајнуто, готово невидљиво и недовољно вредновано.

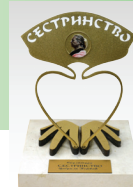
Морамо сви заједно, свако на свом радном месту и кроз свакодневне активности, да подигнемо дигнитет професије и да она буде на оном месту које реално и заслужује.

Да се медицинске сестре и њихов напоран и исцрпљујући 24-часовни рад учини видљивим и адекватно вреднује, јер се већ увелико сусрећемо с огромним недостатком медицинских сестара и техничара и њиховим масовним одласком на рад у иностранство, што ће додатно повећати преоптерећеност постојећег кадра у већини здравствених установа.

Морамо да се изборимо за Закон о здравственој нези, за примену норматива и стандарда, категоризацију нивоа здравствене неге и још много тога...

Годинама уназад бројне генерације наших колегиница, међу којима и Добрила Пејовић, Милијана Матијевић, Зорица Милошевић и још многе познате и успешне колегинице, покушавале су то да остваре, али, нажалост, нису у потпуности успеле у томе. Али за то смо сви ми, припадници професије, помало „криви“. Морамо да се покренемо, да се удружимо, да удружимо знања и памет коју имамо да бисмо коначно нешто променили на боље.

Још једном вам се најтоплије захваљујем на овој вредној награди на коју сам јако поносна, а која ће имати посебно место у мом срцу, јер ми је додељена у десетој, јубиларној години од установљења.

НОВЕ КЊИГЕ

СВЕДОЧАНСТВО О ЈЕДНОМ ВРЕМЕНУ

Јавности је први пут представљена књига „Сјај сестринског признања“, аутора Милијане Матијевић, у издању Удружења „Сестринство“ и Издавачке куће „Лицеј плус“

Било је то пријатно изненађење за учеснике свечане академије приликом обележавања десете годишњице доделе награде „Добрила Пејовић“ и њеног уручења овогодишњим лауреаткињама. Посебно за свих 23 добитника који су се окитили овим вредним признањем током протекле деценије. Уз остале дарове, уручена им је и најновија књига „Сјај сестринског признања“, аутора Милијане Матијевић, која је том приликом први пут представљена јавности. У њој су сабране њихове импресивне биографије, илустроване фотографијама које подсећају на свечане тренутке уручења признања, године и деценије рада, као и сликама из породичних албума.

Вредан, примерен и трајан поклон на дар. Још један у низу издавачких подухвата Удружења „Сестринство“ и Издавачке куће „Лицеј плус“ из Београда. Све то стало је у књигу од 168 страна у колору, несвакидашњег формата и допадљивог ликовно-графичког дизајна. Трајан документ и сведочанство о једном времену и медицинским сестрама које су целим својим бићем биле посвећене сестринству, остављајући у њему дубок траг. Професији на част.

На уводним странама књиге сажете су импресије Силване Радошевић, председнице Удружења „Сестринство“, и Радмиле Савић, језичког редактора издања. Силвана поручује да овом књигом Милијана Матијевић наставља започету мисију њеном изузетно вредном илустрованом монографијом „Знамените сестре Србије“ (Бисери у песку времена) – „да се сачува сећање на истакнуте сестре и њихов допринос професији и пацијентима и да њихова остварења буду инспирација генерацијама младих сестара које су закорачиле у ову

професију“, док Радмила подсећа да „иза сваког признања стоји човек и да онима који су ове стране заслужили дугујемо једноставно – да их не заборавимо“.

Разумљиво, прва је богата биографија Добриле Пејовић, чије име награда носи, доајена сестринства и прве главне сестре Клиничког центра Србије. Следе имена и биографије још два 22 добитника, сваког са својом животном причом. Топлом, људском. Различитом и сличном у исти мах. Као на филмској траци ређају се најразличитије животне епизоде: године детињства, стасавања, школовања, првих сусрета с професионалним изазовима, сазревања, успона и падова, породичних прилика, животних сапутника и наследника, узора и следбеника, колектива и радног окружења, испуњених и неостварених професионалних и других жеља... У трагању за смислом. Између неумитне стварности и игре судбине.

Завршни део књиге доноси садржај критеријума који представљају полазиште и предуслов за доделу награде „Добрила Пејовић“, док се на полеђини издања налазе стихови песме „Сестра“, која је постала својеврсна сестринска химна.

И, какав је ред, побројмо имена људи који су допринели да ово вредно издање угледа светлост дана. У припреми и обликовању књиге аутору и издавачима придружили су се чланови уредничког тима – Станоје Јовановић, Зорица Милошевић и Сузана Богдановић, језички редактор Радмила Савић и ликовно-графички уредник Енес Међедовић. Књига је штампана у тиражу од 250 примерака, у угледној штампарији Алта Нова из Земунa. Потражите је у просторијама „Сестринства“, у Пастеровој 2, у Београду.

С. Ј

СА ЕВРОПСКОГ КОНГРЕСА У РИМУ

ЗАЈЕДНИЧКА ВИЗИЈА И ЈЕДИНСТВО ПОМЕРАЈУ ГРАНИЦЕ ИЗВРСНОСТИ

Европски самит ESNO у главном граду Италије (од 4. до 6. јуна 2026), место сусрета стотине делегата, водећих стручњака и доносилаца одлука из целог света, протекао у знаку прихватања Глобалне платформе за иновације, умрежавања и постављања нових професионалних стандарда

Европски самит у организацији ESNO (European Specialist Nurses Organisation), одржан у Риму од 4. до 6. јуна 2026. године, успешно је завршен, још једном потврдивши статус најзначајнијег европског скупа посвећеног медицинским сестрама специјалистима и другим професионалцима из ове области. Током три садржајна дана испуњена предавањима, панел-дискусијама и интерактивним радионицама, италијанска престоница окупила је стотине делегата, водећих стручњака, истраживача и доносилаца одлука из целог света.

Овогодишњи самит био је посвећен јачању међународне сарадње, размени најбољих пракси и решавање горућих изазова с којима се струка суочава у динамичном и променљивом глобалном окружењу.

Стратегијски стубови и кључне теме самита

Програм самита био је конципиран тако да обухвати најзначајније теме савременог сестринства и професионалног развоја медицинских сестара специјалиста:

- **Дигитализација и примена савремених технологија у здравственој заштити:** Велики

део дискусија био је посвећен интеграцији напредних дигиталних алата и вештачке интелигенције у свакодневне радне процесе. Истакнуто је да нове технологије не могу заменити стручност, искуство и емпатију медицинских сестара, већ представљају важан алат за унапређење квалитета, безбедности и ефикасности здравствене заштите.

- **Стандардизација и хармонизација на европском нивоу:** Један од примарних циљева скупа био је рад на усклађивању професионалних стандарда и протокола међу земљама чланицама. Учесници су се сложили да прекогранична сарадња и уједначене праксе гарантују једнак квалитет услуге и сигурност у свим регионима.

- **Континуирано образовање и професионални развој:** Кроз бројне стручне сесије разматрани су нови приступи образовању медицинских сестара специјалиста, са посебним освртом на значај целоживотног учења и прилагођавања образовних програма савременим захтевима тржишта рада и струке.

- **Одрживост и управљање ресурсима:** Учесници су разговарали о начинима рационалног коришћења ресурса, смањења опте-

Луиђи Апуцо, Ненад Живановић, Душица Биочанин,
Наташа Дошен и Живка Маџић

ређења на радном месту и креирања здравијег и стимулативнијег радног окружења за све професионалце.

Поглед у будућност – од закључака ка пракси

Један од најзначајнијих резултата самита у Риму јесте усвајање заједничких закључака и акционих планова за даљи развој сестринске професије који неће остати само на папиру. Лидери и делегати напустили су скуп са јасним

смерницама које ће у наредним месецима имплементирати у својим матичним организацијама и локалним заједницама.

Конгрес ESNO 2026 у Риму потврдио је да ниједан изазов није непремостив када постоји заједничка визија. Наша снага лежи у нашем јединству, дељењу знања и спремности да стално померамо границе изврности у свом раду.

Захваљујући изузетној организацији, високом научном и стручном нивоу програма и бројним приликама за успостављање нових професионалних контаката (networking), овај самит је поставио високе стандарде за све будуће догађаје. Исказана је велика захвалност домаћинима, партнерима и

свим учесницима који су својим ангажовањем допринели да Рим 2026. године остане упамћен као прекретница у даљем развоју струке.

**Заједно градимо бољу, сигурнију
и иновативнију будућност!**

Ненад Живановић, мастер здравствене неге
Прва хируршка клиника – III одељење
Универзитетски клинички центар Србије

ОДРЖАНА РЕДОВНА СКУПШТИНА УМСТКЦС-А „СЕСТРИНСТВО“

ИСПУЊЕНИ ЦИЉЕВИ – ТЕМЕЉ НОВИХ УСПЕХА

Редовна радна Скупштина Удружења „Сестринство“ одржана је 19. маја у присуству великог броја делегата, што је још једном потврдило њихову посвећеност раду и развоју нашег Удружења.

Са задовољством можемо да истакнемо да су сви планирани циљеви и активности за 2025. годину успешно реализовани. Најзначајнији резултати су:

- Додељене су награде и признања најистакнутијим медицинским сестрама: Награда „Душица Спасић“, Награда „Добрила Пејовић“, као и захвалнице поводом 12. маја – Међународног дана сестринства.

- Финансиран је одлазак десет медицинских сестара на стручне скупове на Златибору, Тари и у Врњачкој Бањи. Реч је о колегиницама са више од 30 година радног стажа, које су ушле у најужу избор за награду „Душица Спасић“.

- Финансирано је учешће 36 медицинских сестара на конгресима и симпозијумима у земљи.

- На међународним конгресима и симпозијумима учествовало је 19 медицинских сестара, од којих је Удружење финансирало 13, а спонзори шест (Словенија, Хрватска и Северна Македонија).

- Организовано је студијско путовање у Лисабон (Португал) за 36 медицинских сестара, које су саме снасиле трошкове, уз могућност отплате у 12 месечних рата.

- Настављена је реализација одлуке Извршног одбора о финансијској подршци формалном образовању у износу од 20.000 динара, у складу са одлуком Скупштине из 2012. године. Свим медицинским сестрама које су поднеле захтев уплаћене су школарине за школску 2024/2025. годину. Током претходне године финансирана су школовања 37 медицинских сестара на основним и специјалистичким студијама.

- Успешно је реализован програм континуиране едукације. Акредитовано је 14 стручних састанака, четири курса и четири електронска теста, односно укупно 22 програма.

- Реализовано је 209 едукативних програма, у којима је учествовало 5.755 полазника.

- У потпуности је реализован и финансијски план Удружења за 2025. годину.

Остварени резултати представљају потврду да је Удружење „Сестринство“ испунило све планиране активности и наставило да улаже у стручно усавршавање, образовање и професионални развој медицинских сестара.

Поносни на постигнуте резултате, настављамо даље с новим плановима, уверени да ћемо заједничким радом остварити још више успеха.

ЧЕСТИТКА

Поштована,

Са посебним задовољством и поносом упућујем искрене честитке свим колегиницама које данас имају признање за свој дугогодишњи предан и несебичан рад.

Овај јубилеј није само обележавање година проведених у професији. Он је потврда знања, одговорности, хуманости и љубави према позиву.

Године рада се не мере само временом, мере се и бројем пружених руку, утешних речи и поверења које су нам пацијенти поклонили.

Ваше признање зато није само награда појединцима – она је признање читавој сестринској професији и подсећање да се тај рад види, цени и памти.

Честитам Вам на јубилеју у додели признања, уз захвалност за све године у којима сте својим знањем, идејама и срцем чиниле разлику.

Изузетно ми је жао што данас нисам у могућности да будем с Вама и загрлим Вас.

С поштовањем,
Мирјана Блануша,
председница Удружења „Ескулап“

МИЛОСИЈА БОГУНОВИЋ – ЖЕНА ИСПРЕД СВОГ ВРЕМЕНА

КРАЉЕВО ПАМТИ МИЛОСИЈУ

У Општој болници „Студеница“ установљена је награда која носи име знамените медицинске сестре Милосије Богуновић • Прва признања припала су Мирјани Раденковић, вишој медицинској сестри, Одељењу за радиолошку дијагностику и Наталији Николић, најбољој ученици Медицинске школе у Краљеву

У Општој болници „Студеница“ установљена је награда за најбољу медицинску сестру и тим здравствених радника, која носи име медицинске сестре Милосије Богуновић. Признање чува сећање на једну од знаменитих сестара Србије. Први пут је додељено 12. маја 2026. године, на нивоу Опште болнице „Студеница“. План је да се манифестацији прикључи и Дом здравља Краљево.

Награда са именом Милосије Богуновић знак је поштовања и памћења једне изузетне особу која је обележила сестринство Краљева и Србије, и тако ушла у вечност. Награда обавезује и подстиче на стално унапређивање професије и гајење љубави према свим људима у здрављу и болести.

„Одмерена, културна, блага, ведра, елегантна, са беспрекорном фризуром, заслужила је да се њеним именом назове нека улица, установа или уприличи нека здравствена манифестација у њену част“ – био је само један од коментара на вест о одласку у вечност сестре Миле, како су је сви звали.

Милосија је била Флоренс нашег доба. Посвећена, скромна, нежна, образована, носила је лампу светлости на путу афирмације професије. Пут није био посут ружама, требало је много рада, одрицања, упорности и ентузијазма да се стигне до циља. Милосија је то могла.

Била је одлична ученица Средње медицинске школе у Крагујевцу. Одмах по завршетку школе почиње да ради као сменска сестра, а затим прелази у тек отворену медицинску школу у Краљеву. Тако учествује и у формирању једне сасвим нове, данас изузетне образовне институције, не само у Краљеву већ и у земљи. Професионални печат је оставила радећи

у Подгорици, у време када у Црној Гори школованог кадра готово да није било. Упамћене су приче о њеном раду са деветнаест часних сестара из Котора. С њима је остала пријатељ до краја живота. О њеној упорности и посвећености професији сведочи и прича о учењу албанског језика, како би помогла деци из племена Малисора. С Малисорима има четири кумства. Борба против епидемија, предрасуда, честа повређивања од заосталих бомби, несреће приликом изградње путева и мостова – све је то обележило овај период њеног професионалног животног пута.

По повратку у Краљево, са само 28 година – мало година, а много искуства – почиње да ради као главна медицинска сестра свих хируршких служби. У том тренутку рад у краљевачкој болници постаје њена мисија која ће трајати до краја живота. Милосија ради и паралелно студира. Почиње озбиљан посао одвајања хируршких служби. Заједно са доктором Томом Јовановићем формирала је одељење урологије. Болница постаје њена друга кућа. Године 1988. постављена је за главну сестру медицинске установе која покрива територију Рашког округа. Осмислила је бољу организацију ради бољег функционисања свакодневних послова у болници. Није се бојала проблема, лако их је препознавала и професионално решавала. Формирала је тимове и сервисе за квалитетан рад. Увела је процедуре и протоколе за обављање сестринских интервенција. Поставила је стандарде квалитета. Сестре су биле поштеђене парамедицинских послова.

Формирала је колегијум главних сестара, увела дежурства главних сестара, радила с приправницама и младим сестрама и била један од иницијатора формирања Самосталног струковног удружења ме-

*Јасна Драгојловић, главна сестра болнице,
и Оливера Богуновић, Милина Ћерка*

дицинских сестара Србије. Сестре Рашког округа постају видљиве и препознатљиве у сестринству Србије. Током четири деценије рада учествовала је у реконструкцији свих здравствених установа Рашког округа. Са сестром Ружицом Марковић формирала је једну од првих школа за труднице у Србији. Посебно је била посвећена изучавању и сузбијању болничких инфекција и дефинисала оштре критеријуме за транспорт чистог и прљавог веша и отпадног материјала који се и данас примењују. Увела је обележавање Дана медицинских сестара, као и обележавање лекарске славе Светог Козме и Дамјана.

Успоставила је сарадњу с Националном федерацијом радника јавних болница Грчке, а грчке колеге су јој доделиле признање за сарадњу. Била је одликована и највећом грчком наградом за хуманост. Води сталну преписку са својим ученицама које раде на престижним светским клиникама. Та преписка, као и познавање енглеског и француског језика, омогућавају јој размену искустава и лични и професионални развој. Та преписка се посебно интензивирала након њеног одласка у пензију, када се озбиљно бавила развојем пројекта о отварању факултета за медицинске сестре у Србији, по угледу на специјализовани факултет за сестринство Универзитета у Пенсилванији. Факултет би, поред основних академских студија, имао и мастер студије, након којих би медицинска сестра имала могућност да преписује лекове пацијентима и била самостална у лечењу пацијената, као и докторске студије, које би омогућиле рад у истражи-

вањима и професорску каријеру.

Поред овог пројекта, започиње и рад на завршавању пројекта о могућностима, стандардима и критеријумима које треба испунити да би се омогућила посета кућних љубимаца пацијентима који су на стационарном лечењу.

Многи њени пројекти остали су недовршени. Жена испред свог времена у сваком смислу. А за то је понекад потребна и храброст, која сестри Милосији није мањкала. Лако се хватала у коштац с предрасудама и изазовима.

Године 2007. покреће кампању за обележавање 800 година од оснивања прве српске болнице. Сарађује с медијима и архивом и тако успева да остави више од 40 сати снимљеног материјала о раду и улози запослених у развоју Краљевачког здравственог центра. Снима филм „Светосавска свитања – прве српске болнице“ уз благослов и сарадњу Српске православне цркве. Јубилеј је обележен свечаном академијом у манастиру Студеница, под покровитељством државе. Године 2010. у манастиру Студеница уручена јој је Повеља Студеничке академије за развој здравства. Године 2015. Удружење медицинских сестара, техничара и бабица Србије додељује јој Повељу. Црвени крст Србије ју је одликовао Сребрним и Златним крстом.

Признања је много, али установљење награде која носи њено име је најлепши начин да се сачува успомена на њу, њен рад, труд и залагање, успомена

Мирјана Раденковић

Тим Одељења радиолошке заштите

на жену са безброј талената, на раскошну, несвакидашњу личност која је спајала стручност, дисциплину, радну енергију и благу људску меру. Мила се залагала за тимски рад, јер је знала да само тако може да се стигне до великих резултата.

Носилац овогодишње награде је Мирјана Раденковић, виша медицинска сестра, одговорна сестра у Служби за пријем и збрињавање ургентних стања.

Награду за најбољи тим добило је Одељење за радиолошку дијагностику на пригодној свечаности коју је оплеменио црквен хор.

„Милосија је симбол и светионик наше сестринске професије“ – рекла је Јасна Драгојловић, главна сестра Опште болнице „Студеница“. Плакету за најбољу медицинску сестру, по идеји главне сестре Јасне Драгојловић, израдила је локална радионица „Стефан кључ“, а породица Милосије Богуновић донирала је кутије за смештај одличја.

Посебно место у овој причи о памћењу има и златник који породица Милосије Богуновић додељује најбољем ученику Медицинске школе у Краљеву. На плочици стоји:

„Најбољем од посебних. Буди звезда своје професије. Остави светао траг као човек. У част ХЕРОИНЕ МИЛОСИЈЕ БОГУНОВИЋ.

Њена породица“

Признање је добила ученица Наталија Николић. Наталија има 19 година и своје образовање наставиће на Медицинском факултету Универзитета у Београду.

Одлука да упише Медицинску школу у Краљеву дошла је из жеље да споји оно што је одувек носила у себи – интересовање за човека и потребу да помаже – са знањем које може имати стварну и непосредну вредност. Средња школа

јој је пружила први озбиљан сусрет са здравственом професијом, док факултет отвора простор за дубље разумевање медицине и човека као њеног средишта.

Признање које носи име Милосије Богуновић за Наталију представља велику част, али и одговорност. У тој одговорности постоји нешто посебно. Милосија Богуновић и Наталија Николић припадају различитим генерацијама, али их повезује исти крај и, још важније, иста посвећеност здравственој професији.

Наталија Николић

Милосија је из Милочаја, Наталија из суседних Цветака. Два села краљевачког краја постала су тако тачке на једној истој професионалној причи – причи о позиву који се преноси из генерације у генерацију. Милосијино име не остаје само записано као део историје сестринства, већ добија својеврсни наставак кроз младу генерацију здравствених радника.

У њеној причи зато нема само младалачке амбиције. Има и свести о одговорности коју носи избор медицинског позива. То је професија у којој знање мора бити праћено људскошћу, а стручност разумевањем. Управо оно што је Наталија добила у својој породици – љубав према знању и осећај одговорности према другима. Добила је признање које чува име једне жене из претходне генерације, а припада генерацији која тек треба да остави свој траг.

Године су прошле али је идеја остала иста: прави траг у медицини не настаје само великим достигнућима, већ сваким даном у којем човек своје знање, време и способност ставља у службу другог човека.

Наталија Николић тек почиње свој професионални пут. Чињеница да је управо она прва понела ово признање даје том почетку посебну тежину. То није само признање ономе што је до сада постигла. То је и тихо очекивање онога што тек треба да уради.

„Сећања ће прекрити заборав, зато записујте јер у свему што данас поседујемо има много туђе муке и труда. Диван је осећај кад те људи памте по добру. Поштујте људски живот, поштујте себе и друге, поштујте свој позив“, говорила је сестра Мила.

Милијана Матијевић

Адриана Деспотовски

студент Високе здравствене школе у Београду, смер струковни нутрициониста-дијететичар

Мр сц. мед. др Татјана Илић, специјалиста педијатар, Дом здравља Нови Београд

ЕКОНОМИКА ПРЕВЕНЦИЈЕ ГОЈАЗНОСТИ КРОЗ ИСХРАНУ

Адриана Деспотовски је студенткиња друге године Академије струковних студија Београд – Одсек Висока здравствена школа, на студијском програму струковни нутрициониста-дијететичар. Претходно је стекла звање дипломираног струковног санитарно-еколошког инжењера и дипломираног аналитичара заштите животне средине, чиме је изградила снажну интердисциплинарни основу која повезује области јавног здравља, заштите животне средине, аналитике и дијететике.

Adriana Despotovski is a second-year student at the Belgrade Academy of Applied Studies, Department of the College of Health Studies, where she is pursuing a degree as a professional nutritionist-dietitian. She previously obtained the titles of Professional Sanitary and Environmental Engineer and Graduate Environmental Protection Analyst, thereby building a strong interdisciplinary foundation that integrates

public health, analytics, and dietetics.

Њена научна и стручна интересовања усмерена су на персонализовану исхрану и оптимизацију здравља, јога терапију као интегративни терапијски приступ унапређењу здравља, као и на проблем гојазности код осетљивих популационих група. Посебну пажњу посвећује и гастрономији, истражујући утицај квалитета исхране на очување и унапређење здравља.

Her current research and professional interests are focused on several areas, including personalized health optimization, yoga therapy as an integrative approach, and obesity in special population groups. In addition, she actively develops her knowledge in the field of gastronomy, exploring the relationship between food quality and health status.

Повезујући академско образовање са студијама нутриционизма, настоји да научна сазнања примени у пракси, с циљем унапређења индивидуалног и јавног здравља кроз савремене, доказима засноване принципе исхране и превентивне медицине.

By combining academic rigor with a practical approach, she is dedicated to improving individual and public health through the application of scientifically grounded principles in everyday practice.

РЕЗИМЕ

Рад се бави здравствено-економском анализом превенције гојазности путем правилне исхране у здравственом систему Републике Србије. Циљ истраживања је да се упореде трошкови превентивних нутриционистичких интервенција с трошковима лечења гојазности и њених бројних компликација.

У раду је примењена метода анализе доступних епидемиолошких и здравствено-економских података, уз поређење са искуствима европских здравстве-

ABSTRACT

This paper examines the economic analysis of obesity prevention through nutrition within the Serbian healthcare system. The aim of the study is to compare the costs of preventive nutritional interventions with the costs of treating obesity and its complications. The study applies a method based on the analysis of available epidemiological and health-economic data, alongside comparisons with the experiences of European healthcare systems.

них система. Анализирани су директни трошкови превентивних програма, фармакотерапије, хирушког лечења и збрињавања хроничних компликација повезаних са гојазношћу.

Резултати показују да је годишњи програм нутриционистичког саветовања и праћења, чији се трошкови процењују на 25.000–50.000 РСД по пацијенту, вишеструко економичнији од трошкова фармакотерапије, хирушких интервенција и лечења хроничних компликација гојазности. Према проценама ОЕЦД-а, сваки долар уложен у превентивне мере доноси приближно 5,6 долара економске користи.

Закључује се да је превенција гојазности кроз нутриционистичке интервенције економски оправданија и дугорочно исплативија од лечења последица гојазности. На основу добијених резултата препоручује се укључивање нутриционистичких услуга у пакет права из обавезног здравственог осигурања.

Кључне речи: гојазност, превенција, нутриционистичке интервенције, здравствена економија, РФЗО.

The results indicate that an annual nutritional program (25,000–50,000 RSD) is significantly less expensive than pharmacotherapy, surgical interventions, and the treatment of chronic complications. According to OECD estimates, every dollar invested in prevention generates 5.6 dollars in economic benefits.

It is concluded that obesity prevention through nutritional interventions is more economically justified and cost-effective than treating complications. Therefore, the introduction of nutritional services into the mandatory health insurance package is recommended.

Keywords: obesity, prevention, nutrition, health economics, RFZO

УВОД

Гојазност представља један од највећих јавноздравствених изазова савременог доба. Светска здравствена организација (СЗО) дефинише гојазност као хроничну, мултифакторијалну болест коју карактерише прекомерно нагомилавање масног ткива у мери која може нарушити здравље. Према подацима *Светског атласа гојазности*, овај здравствени проблем поприма размере глобалне епидемије. Очекује се да ће до 2035. године више од половине светске популације бити гојазно или имати прекомерну телесну масу.

Ситуација у Републици Србији такође је забрињавајућа. Према резултатима последње здравствене анкете, више од половине одраслог становништва има прекомерну телесну масу, а свака пета одрасла особа клинички је гојазна. Ови подаци Србију сврставају у ред високоризичних земаља у Европи, са забрињавајућим трендом пораста гојазности и деце и одраслих.

Са економског становишта, гојазност није само здравствени већ је и значајан друштвени и финансијски проблем. Директни трошкови лечења гојазности и болести које су с њом повезане, као и индиректни трошкови настали услед смањене радне способности, чине гојазност једним од највећих економских оптерећења савремених здравствених система.

Овај рад се бави економском анализом превенције гојазности путем исхране, са посебним освртом на здравствени систем Републике Србије. Циљ рада је да упореди трошкове превентивних мера, пре свега нутриционистичког вођења и индивидуалног плана исхране, с трошковима лечења већ развијене гојазности и њених компликација. Рад се бави и питањем колико систем обавезног здравственог осигурања у Србији, кроз Републички фонд за здравствено осигурање (РФЗО), покрива превентивне активности у области исхране.

Основна хипотеза рада јесте да је превенција гојазности кроз исхрану не само здравствено оправдана већ и економски исплативија од лечења већ успостављене гојазности и њених компликација.

ГОЈАЗНОСТ КАО ЗДРАВСТВЕНИ И ЕКОНОМСКИ ПРОБЛЕМ

Епидемиологија гојазности у Србији

Гојазност се дефинише као стање у ком је индекс телесне масе (ИТМ) једнак или већи од 30 kg/m^2 , док се прекомерна телесна маса дефинише као ИТМ између 25 и $29,9 \text{ kg/m}^2$. На основу података Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, епидемиолошка ситуација у Србији изгледа алармантно.

Према последњем истраживању здравља становника Србије, 57% популације старије од 15 година има прекомерну телесну масу: 36% спада у категорију прекомерне телесне масе, док је око 21% гојазно. Овај податак је посебно забрињавајући када се посматра у контексту тренда пораста – проценат гојазних особа у Србији константно расте последњих двадесет година.

ТРОШКОВИ ЛЕЧЕЊА ГОЈАЗНОСТИ

Директни трошкови лечења

Директни трошкови лечења гојазности обухватају све здравствене расходе који се могу директно приписати овом стању или болестима које из њега проистичу. У здравствено-економским евалуацијама, ови трошкови се финансирају углавном

Табела 1. Преваленција прекомерне телесне масе и гојазности у Србији

Категорија	Проценат популације	Процењени број особа
Нормална телесна маса	43%	~2,9 милиона
Прекомерна телесна маса (ИТМ 25–29,9)	36%	~2,4 милиона
Гојазност (ИТМ ≥ 30)	21%	~1,4 милиона

Извор: Институт за јавно здравље Србије, 2023.

Посебно забрињавају пројекције за будући период. Светска федерација за гојазност (VFO) предвиђа да ће до 2035. године чак 34% одрасле популације Србије бити клинички гојазно, док се годишња стопа пораста гојазности код деце процењује на 5,2%. Ови трендови указују на то да ће се здравствени и економски терет гојазности у наредним деценијама само повећавати, што превентивне мере чини још хитнијим приоритетом јавног здравља.

Коморбидитет и економске последице

Гојазност ретко постоји као изоловано стање – она је снажно повезана с низом хроничних болести и здравствених стања, због чега се често назива „мајком свих болести“. Истраживања показују да је гојазност одговорна за око 60% свих нових случајева дијабетеса типа 2, 18% кардиоваскуларних болести, 11% случајева деменције и 8% малигних обољења.

Осим медицинских последица, гојазност има и значајан друштвено-економски утицај. Гојазне особе чешће одсуствују с посла, имају смањену радну продуктивност и већу вероватноћу превремене инвалидности или пензионисања. Све ово доприноси укупним економским губицима који премашују трошкове здравствене заштите.

из државног буџета, буџета Републичког фонда за здравствено осигурање или буџета домаћинства.

На глобалном нивоу, Светска федерација за гојазност проценила је да су прекомерна телесна маса и гојазност коштале светско друштво 2,4% светског БДП-а у 2020. години, уз пројекцију раста на 2,9% до 2035. Овај економски терет може се поредити с негативним економским ефектом пандемије ковида-19, која је према проценама Светске банке проузроковала пад светског БДП-а за 3% у 2020. години.

За Србију се процењује да су укупни економски трошкови гојазности износили око 3,5% БДП-а у 2019. години, уз пројекцију раста на 4,4% до 2060. године, уколико се не предузму свеобухватне превентивне мере.

Баријатријска хирургија, која је тренутно најефикаснија терапијска опција за тешку гојазност, представља посебно висок финансијски терет. РФЗО обезбеђује средства за операцију гојазности у државним болницама за одређени број пацијената који испуњавају строге медицинске критеријуме, али капацитети су ограничени и листе чекања су дуге. Приватне клинике нуде ове процедуре по ценама које се крећу од 800.000 до 2.000.000 динара, што је за просечног пацијента финансијски недоступно.

Табела 2. Преглед директних трошкова лечења гојазности и компликација

Врста трошка	Опис	Процењена годишња вредност
Лечење дијабетеса тип 2	Лекови, инсулинска терапија, контроле	~€ 29 млрд. у ЕУ годишње
Кардиоваскуларне интервенције	Хоспитализација, операције, рехабилитација	Највећи трошкови у ЕУ
Баријатријска хирургија	Операција гојазности (гастрички бајпас, итд.)	800.000–2.000.000 дин. по пацијенту
Лечење компликација	Бубрежна инсуфицијенција, ампутације, мождани удар	Вишегодишњи трошкови

Извор: Светска федерација за гојазност, 2023; РФЗО, 2024.

Индиректни трошкови

Поред директних трошкова лечења, гојазност генерише и значајне индиректне трошкове који настају услед изгубљене продуктивности. Ови трошкови су често тежи за мерење, али нису мање значајни са економске перспективе.

Индиректни трошкови гојазности обухватају трошкове настале услед одсуствовања с посла због болести (апсентизам), смањене радне продуктивности запослених који су присутни на радном месту упркос здравственим тегобама (презентизам), превремене инвалидности и одласка у пензију, губитка радно способних година због превремене смртности, као и неформалне неге коју пружају чланови породице и други неговатељи.

Улога РФЗО у финансирању лечења

Републички фонд за здравствено осигурање (РФЗО) финансира лечење гојазности и њених компликација кроз систем обавезног здравственог осигурања. Права из обавезног здравственог осигурања у овој области обухватају: прегледе код изабраног лекара, лабораторијске дијагностичке процедуре, специјалистички преглед ендокринолога и интернисте, фармакотерапију дијабетеса и кардиоваскуларних болести, као и хируршку терапију за строго селектоване пацијенте.

Важно је напоменути да РФЗО у тренутном систему не покрива нутриционистичке услуге као део стандардног пакета здравствене заштите. Консултације са нутриционистом и индивидуални планови исхране у превентивне сврхе нису обухваћени обавезним здравственим осигурањем, што представља системски пропуст у превенцији гојазности.

Табела 3. Индиректни економски трошкови гојазности

Категорија трошка	Механизам настанка	Економски ефекат
Апсентизам	Одсуство с посла због болести	Губитак радних дана
Презентизам	Смањена ефикасност запосленог на послу	Пад продуктивности 10%–30%
Превремена инвалидност	Неспособност за рад	Пензијски фондови
Превремена смртност	Скраћен радни век	Губитак БДП доприноса

Извор: ОЕЦД, 2023.

ПРЕВЕНЦИЈА ГОЈАЗНОСТИ
КРОЗ ИСХРАНУ

Нутриционистички план исхране:
шта обухвата и колико кошта

Нутрициониста-дијететичар је стручњак који се бави проучавањем хранљивих вредности хране и применом научних сазнања о исхрани ради унапређења здравља и превенције болести. У контексту превенције гојазности, нутрициониста саставља индивидуализовани план исхране који узима у обзир телесни састав пацијента, здравствено стање, метаболичке карактеристике, физичку активност, прехранбене навике и културолошке специфичности.

Нутриционистички преглед стандардно обухвата: мерење телесне масе и телесне висине, анализу телесног састава (проценат масног ткива, мишићне масе и воде), преглед лабораторијских налаза (глюкоза, холестерол, триглицериди, хормони штитасте жлезде), дијететичку анамнезу, те израду индивидуалног плана исхране с препорукама за физичку активност.

ционисте могу варирати у зависности од типа препоручене дијете. Медитерански тип исхране, који се најчешће препоручује у превенцији гојазности и кардиоваскуларних болести, према истраживањима не захтева значајно веће расходе за намирнице у поређењу с просечном српском исхраном, посебно ако се узме у обзир смањење конзумације скупих прерађених прехранбених производа.

Програми превенције у фонду
здравственог осигурања

Тренутни систем обавезног здравственог осигурања у Србији превентивно је оријентисан ка куративној медицини – лечењу већ успостављених болести. Превентивне активности у области исхране и гојазности слабо су заступљене у пакету услуга које финансира РФЗО.

Од превентивних услуга које се финансирају средствима обавезног здравственог осигурања, а које су значајне за превенцију и рано откривање гојазности, издвајају се превентивни систематски прегледи одраслих, скрининг за дијабетес и кардиоваскуларне болести, саветовалишта за здраву

Табела 4. Цене нутриционистичких услуга у Србији (2024)

Услуга	Цена (дин)	Обухвата
Иницијални преглед + план исхране (основно)	4.500 – 6.000	Анализа тела, преглед, месечни јеловник
Иницијални преглед + план (премијум)	7.000 – 12.000	Лабораторија, детаљан план, суплементи
Контролни преглед	1.500 – 2.000	Праћење напретка, корекција плана
Онлајн план исхране (3 месеца)	7.000 – 35.000	Персонализовани план, онлајн подршка
Едукативна група (програм)	3.000 – 5.000	Групни програм, едукација, праћење

Извор: Ценовници нутрициониста у Србији, 2024.

Процењени укупни трошак једногодишњег нутриционистичког програма за једног пацијента, који обухвата иницијални преглед, месечне контроле и лабораторијске анализе, износи између 25.000 и 50.000 динара (око 210 до 430 евра). Ова сума укључује и препоручене лабораторијске анализе које се раде на почетку и периодично током програма.

Трошкови исхране према препорукама нутри-

исхрану при домовима здравља (тамо где су организована), као и превентивни и скрининг програми у оквиру примарне здравствене заштите.

Саветовалишта за исхрану при домовима здравља, где пацијенти могу добити савет о исхрани од обучених здравствених радника, постоје у великом броју домова здравља у Србији. Ове услуге, међутим, најчешће не пружају лиценцирани

нутриционисти и не подразумевају израду детаљног индивидуалног плана исхране. Капацитети ових саветовалишта су ограничени, а доступност услуга варира од општине до општине.

Кључни системски пропуст јесте одсуство структурираног програма превенције гојазности који би био покривен обавезним здравственим осигурањем и који би укључивао професионалне нутриционистичке услуге. Поређења ради, неке европске државе (Холандија, Немачка, Данска), у оквиру обавезног здравственог осигурања, финансирају одређени број нутриционистичких консултација годишње за осигуранике с повећаним здравственим ризицима.

АНАЛИЗА ТРОШКОВА ПРЕВЕНЦИЈЕ У ПОРЕЂЕЊУ С ТРОШКОВИМА ЛЕЧЕЊА

Централно питање економике превенције гојазности јесте: да ли је финансијско улагање у превентивне мере, посебно у нутриционистичко вођење и програме здраве исхране, економски исплативо у поређењу с трошковима лечења већ развијене гојазности и њених компликација?

Према анализама ОЕЦД-а улагање у превентивне здравствене програме доноси значајне економске ефекте, при чему се процењује да сваки уложени долар може генерисати око 5,6 долара економске користи. Овај податак указује на изузетно висок повраћај улагања (ROI – *Return on Investment*) у превентивне програме, што их чини не само здравствено већ и економски оправданим.

Из табеле је видљиво да једногодишњи нутриционистички програм (25.000–50.000 динара) кошта вишеструко мање од фармакотерапије гојазности (50.000–120.000 динара годишње), а драстично мање од хируршких интервенција и лечења компликација. Посебно је поразно поређење с лечењем дијализе – једне од најтежих компликација дијабетеса повезаног с гојазношћу – која кошта од два до четири милиона динара годишње по пацијенту.

Пуна економска анализа, међутим, мора узети у обзир и то да превенција не даје стопостотне резултате: одређени проценат особа неће успети да промени прехранбене навике чак и уз професионалну помоћ. Студије ипак показују да структурирани програми промене стила живота, који укључују нутриционистичко вођење, постижу клинички релевантно смањење телесне масе (5%–10% почетне телесне масе) код 50%–70% учесника, што је довољно да значајно смањи ризик од развоја компликација.

Уколико се размотри хипотетички сценарио за Републику Србију, у којем би превентивним програмом било обухваћено 10% актуелно гојазне популације (приближно 140.000 особа), а програм постигао успех код 60% учесника, могло би се очекивати значајно смањење компликација код отприлике 84.000 особа. При годишњем трошку превентивног програма од 50.000 динара по особи, укупна средства потребна за његову реализацију износила би око седам милијарди динара. С друге стране, трошкови лечења дијабетеса типа 2 били би вишеструко већи већ на годишњем нивоу.

Табела 5. Поређење трошкова превенције и лечења гојазности

Интервенција	Трошак (РСД)	Временски период
Годишњи нутриционистички програм	25.000–50.000	1 година
Фармакотерапија гојазности (лекови)	50.000–120.000	Годишње (доживотно)
Баријатријска хирургија	800.000–2.000.000	Једнократно + рехабилитација
Лечење дијабетеса тип 2 (компликација)	100.000–300.000	Годишње (доживотно)
Кардиоваскуларни инцидент + хоспитализација	300.000–1.500.000	По епизоди
Хронична бубрежна инсуфицијенција (дијализа)	2.000.000–4.000.000	Годишње

Извор: РФЗО; Светска федерација за гојазности, 2023.; подаци с тржишта здравствених услуга Србије, 2024.

Табела 6. Анализа повраћаја инвестиције у превенцију гојазности

Показатељ	Превенција (нутриционистичке интервенције)	Лечење гојазности (без превенције)
Годишњи трошак по особи (РСД)	25.000–50.000	100.000–4.000.000
Трајање интервенције	6–12 месеци	Дугорочно, често доживотно
Повраћај улагања (ROI – према ОЕЦД-у)	5,6 УСД по 1 УСД уложеном	–
Утицај на квалитет живота	Значајно побољшање	Ограничено побољшање, уз контролу болести
Утицај на радну способност	Побољшање продуктивности	Смањење радне способности

Извор: ОЕЦД, 2023.; сопствени прорачун.

Један од кључних закључака економске анализе јесте да је прави тренутак за превенцију рани стадијум болести – када особа има прекомерну телесну масу, али гојазност и њене компликације још нису развијене. У том периоду, интервенција у виду промене прехранбених навика има највећи потенцијал успеха, а трошкови су најнижи.

ЗАКЉУЧАК

На основу спроведене анализе може се закључити да гојазност не представља само озбиљан јавноздравствени проблем већ и економско оптерећење за здравствени систем Републике Србије и друштво у целини. С преваленцијом од 21% у одраслој популацији и тенденцијом даљег пораста, гојазност генерише директне и индиректне трошкове, који износе око 3,5% БДП-а Србије, с пројекцијом раста на 4,4% до 2060. године.

Анализа трошкова указује на значајну економску предност превенције над лечењем. Годишњи трошкови професионалног нутриционистичког програма (25.000–50.000 РСД) вишеструко су нижи од трошкова фармакотерапије, а далеко су нижи од трошкова хируршких интервенција и лечења хроничних компликација гојазности, попут дијабетеса типа 2, кардиоваскуларних болести или хроничне бубрежне инсуфицијенције. Према проценама ОЕЦД-а, сваки уложени долар у превенцију гојазности враћа се као 5,6 долара економске користи.

Уочен је кључни системски пропуст у српском систему здравствене заштите: РФЗО тренутно не покрива нутриционистичке услуге у оквиру превентивних програма. Овакав приступ у пракси значи да систем финансира скупље лечење компликација, али не и јефтинију превенцију која би те компликације могла спречити. Поређењем с праксама у развијеним европским земљама, где је нутриционистичка подршка део стандардног пакета услуга за пацијенте с повећаним здравственим ризицима, видљиво је да Србија заостаје у овом сегменту.

Препоруке за унапређење система су вишеструке: увођење нутриционистичких услуга у пакет обавезног здравственог осигурања за ризичне групе, јачање капацитета саветовалишта за исхрану при домовима здравља, развој националних програма превенције гојазности с мерљивим индикаторима, едукација и оснаживање примарне здравствене заштите у области исхране, као и системско праћење епидемиолошких и економских показатеља везаних за гојазност.

Закључно, превенција гојазности кроз исхрану није само етички императив бриге о здрављу популације – она је и економски рационалан избор који би дугорочно смањио оптерећење здравственог система и повећао продуктивност и добробит српског друштва. Ефикасна комбинација промоције здравог начина живота, превентиве и благовременог лечења, са фокусом на нутритивну интервенцију као темељ, једини је одговор који може

зауставити епидемију гојазности и њене разорне економске и здравствене последице.

ЛИТЕРАТУРА

1. Afshin, A., Forouzanfar, M. H., Reitsma, M. B., et al. (2017). Health effects of overweight and obesity in 195 countries over 25 years. *New England Journal of Medicine*, 377(1), 13-27.
2. Бјеловић, М. (2022). Операција гојазности у Србији: Цена операције. [Примарни извор: подаци Центра за лечење гојазности КЦС].
3. Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ (2023). Истраживање здравља становника Србије. Београд: Институт за јавно здравље Србије.
4. Министарство здравља Републике Србије (2023). Национални водич за лечење гојазности. Београд: Министарство здравља.
5. OECD (2023). *Obesity and the Economics of Prevention: Fit Not Fat*. Paris: OECD Publishing.
6. Републички фонд за здравствено осигурање (2024). Правилник о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања. Београд: РФЗО.
7. World Health Organization – WHO (2022). *Obesity and overweight: Fact sheet*. Geneva: WHO.
8. World Obesity Federation – WFO (2023). *World Obesity Atlas 2023*. London: World Obesity Federation.
9. Tauschmann, M., Hovorka, R. (2018). Technology in the management of type 1 diabetes mellitus. *Nature Reviews Endocrinology*, 14(8), 464-475.
10. Трајковић Павловић, Љ., Јанковић, С., Рашић-Милутиновић, З. (2019). Економски трошкови гојазности у Србији. *Гласник јавног здравља*, 93(4), 22-31.
11. Uhlíř, V., Větrovský, T., Engel, F. A., et al. (2021). Systematic review of cost-effectiveness of interventions for obesity and overweight. *Obesity Reviews*, 22(10), e13264.
12. Verdejo-Garcia, A., Clark, L., Verdejo-Román, J., Albein-Urios, N. (2021). Neural substrates of cognitive flexibility and emotional regulation in eating disorders. *Neuropsychologia*, 104163.

СА СВИХ СТРАНА

Одлична предавања заслужују већи одзив

Иове године наша неуморна сарадница и пријатељица Биљана Маринковић Анђелковић успешно је организовала још један стручни састанак у Крагујевцу, настављајући дугогодишњу традицију окупљања здравствених радника и размене стручних знања.

Састанак је одржан на Факултету инжењерских наука, чији простор и савремено опремљене сале, уз одговарајућу техничку подршку, пружају одличне услове за одржавање оваквих стручних скупова.

Предавања су, као и претходних година, одржали врхунски стручњаци, чија су излагања била изузетно квалитетна и инспиративна, на велико задовољство свих присутних.

Ипак, остаје питање које заслужује озбиљно разматрање: како мотивисати медицинске сестре, техничаре и друге здравствене раднике да у већем броју присуствују стручним састанцима, као што је то било претходних година? Континуирана едукација један је од темеља квалитетне здравствене заштите, а стручно усавршавање представља професионалну, али и личну одговорност сваког здравственог радника.

Стручни скупови нису само прилика за стицање нових знања, већ и за размену искустава, успостављање професионалних контаката и јачање заједништва у сестринској професији.

Верујемо да ће заједничким ангажовањем здравствених установа, струковних удружења и самих здравствених радника поново бити препознат значај оваквих окупљања.

Odaberite uniformu i krenite na posao.

Dvanaest sati na nogama
traži odeću koja izdrži
smenu, a vama ostavi
dovoljno snage i za
osmeh.

Emanno pravi medicinske
uniforme za one koji brinu o
drugima. Jer vi ste ti koji su uz
pacijenta u svakoj smeni, danju i
noću. Zato zaslužujete odeću u
kojoj se osećate lepo, sigurno i
prijatno, do poslednjeg sata
smene. Izaberite između **18 boja** i
4 vrste materijala.

Bluze, pantalone i haljine, za
dame i za gospodu. Uzmite
vreme, isprobajte, izaberite
model koji vam najviše
odgovara i **krenite na posao**
sigurni da izgledate uredno i
osećate se prijatno.

SINDIKALNA PRODAJA **do 6 rata**
U našem prostoru.
Dodite, isprobajte, uživajte.

Emanno medicinske uniforme

Tiršova 7, Beograd

Radnim danom 9–19h

Subotom 9–14h

emanno.rs

Akutno prečišćavanje krvi

**Tražite timskog igrača sa više modalitete
za Vaš tim intenzivne nege?**

Izaberite multiFiltratePRO.

Smanjuje i olakšava intervencije medicinskih sestara kod promene kesa: vage koje drže do 20 litara svežeg dijalizata ili zamenske tečnosti.

Ci-Ca terapija kontrolisana aparatom sa posebnim pumpama za citrat i kalcijum.

Zagrevanje rastvora čak i pri visokom protoku, sa dva potpuno integrisana grejača za dijalizat i zamenske tečnosti.

Potpuno podesiv monitor, pogodan za svakog korisnika i situaciju, koji se može sklopiti tokom transporta mašine. Dodatno, jednostavno postavljanje kesa sa prednje strane.

Smanjen kontakt krvi sa vazduhom pomoću bezvazdušnih senzora za pritisak.

Omogućava različite modalitete terapije: krvna pumpa, plus tri dodatne terapijske pumpe.

Pouzdana odvajanje pacijenta od uređaja po potrebi, sa klemama za povratne i pristupne krvne linije.

